

Врз основа на член 27 став (1) од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14 и 43/14), министерот за здравство донесе

У П А Т С Т В О
ЗА ПРАКТИКУВАЊЕ НА МЕДИЦИНА ЗАСНОВАНА НА ДОКАЗИ ПРИ
НАРУШУВАЊА НА СЕТИЛОТО ЗА ВКУС

Член 1

Со ова упатство се пропишува медицинско згрижување преку практикување на медицина заснована на докази при постоење на нарушувања на сетилото за вкус.

Член 2

Начинот на третман на нарушувања на сетилото за вкус е даден во прилог, кој е составен дел на ова упатство.

Член 3

Здравствените работници и здравствените соработници ја вршат здравствената дејност на медицинско згрижување при нарушувања на сетилото за вкус, по правило согласно ова упатство.

По исклучок од став 1 на овој член, во поединечни случаи по оценка на докторот, може да се отстапи од одредбите на ова упатство, со соодветно писмено образложение за причините и потребата за отстапување и со проценка за натамошниот тек на медицинското згрижување, при што од страна на докторот тоа соодветно се документира во писмена форма во медицинското досие на пациентот.

Член 4

Ова упатство влегува во сила наредниот ден од денот на неговото донесување.

Бр. 07-2851/1
12 март 2014 година
Скопје

МИНИСТЕР
Никола Годоров

НАРУШУВАЊА НА СЕТИЛОТО ЗА ВКУС

МЗД Упатство
12.04.2010

- Основи
- Намален вкус (hypoageusia)
- Испитувања и третман
- Референци

ОСНОВИ

- Да се утврди дали тоа што е воочено како нарушување на вкусот не е всушност нарушен осет за мирис.
 - Диференцијацијата на перцепциите за мирис од перцепциите за вкус може да биде отежната, затоа што некои од перцепциите за вкус се регистрираат како мирис - се пренесуваат до олфакторниот епител преку назофарингсот.
- Саливаторната функција е предуслов за функционирање на осетот за вкус.

НАМАЛЕН ВКУС (HYPOAGEUSIA)

- Намалениот вкус или hypoageusia може да биде резултат од лезијата на густативниот пат на кое било ниво:
 - Лезија на папилите за вкус или на мукозната мембрана од усната шуплина или фарингсот.
 - Траума на кранијалните нерви (VII, IX, X).
 - Централни причини.
- Хемиските процеси кои се неопходни за перцепција на вкусот може да бидат нарушени од најразлични медицински препарати и од системски заболувања.
- Целосно изгубен вкус (ageusia) настанува многу ретко.
- Почеста појава е хипоагеузија и изопаченост на вкусот (dysgeusia). Тие може да бидат поврзани со стареењето, пушењето, недоволната орална хигиена, изложеност на радиотерапија или хируршки зафат на орофарингеалната регија.

Причини за нарушување на осетот за вкус

- Оштетена мукозна мембрана на усната шуплина:
 - Сува уста
 - Инфекции (фунги, вируси или бактерии)
- Недостаток на витамин В12.
- Медицински препарати:
 - Terbinafine
 - АСЕ инхибитори
 - Калциум блокатори
 - Penicillamine
 - Трициклични антидепресивни лекови
 - Антилипемии
 - Литиум
 - Метален вкус во устата: парентерално внесено злато, metronidazole, metformin, zopiklone
 - **Забелешка! Нарушувањето на вкусот настанато од медицински препарати може да перзистира долго време по прекинувањето на препаратот.**
- Труење со олово или со жива.

- Ендокринолошки заболувања (дијабет, заболувања на тироидната жлезда).
- Системски бубрежни или црнодробни заболувања.
- Лезија на периферен нерв:
 - Лезија на n. facialis, n. glossopharyngeus или n. vagus.
- Централни причини:
 - Мозочен тумор, мозочна траума.
 - Алцхајмерова или Паркинсонова болест.

ИСПИТУВАЊА И ТРЕТМАН

Испитувања

- Темелно отоларинголошко испитување.
- Испитување на кранијалните нерви (барем на VII, IX и X нерв).
- Состојбите кои го афектираат осетот за мирис мора да бидат исклучени (акутен ринитис, максиларен синуситис, алергиски студ, полипоза, траума на главата).
 - Настанатото нарушување на осетот за вкус кај повеќе пациенти, всушност е нарушување на осетот за мирис.
- Во ингеренции на лекарот од секундарната здравствена заштита спаѓа спроведувањето на тестот за идентификација на вкусот и одредување на прагот на вкусот.

Третман

- Не постои специфичен третман за нарушувањето на осетот за вкус.
- Да се одржува добра орална хигиена и да се обезбеди влажност на мукозата.
- Од значење е размислувањето за додавање зачини и подобрување на вкусот на храната, како и поголемо уживање при консумирањето на храната (на пример: со подобрување на презентацијата).
- Секој медицински препарат кој може да го промени осетот за вкус треба да се идентификува и да се замени.

РЕФЕРЕНЦИ

1. Vennemann MM, Hummel T, Berger K. The association between smoking and smell and taste impairment in the general population. J Neurol 2008 Aug; 255(8):1121-6.
2. Doty RL, Bromley SM. Effects of drugs on olfaction and taste. Otolaryngol Clin North Am 2004 Dec; 37(6):1229-54.

Authors: Anne Pitkäranta Article ID: ebm00147 (007.012) © 2012 Duodecim Medical Publications Ltd

1. **EBM Guidelines 12.04.2010, www.ebm-guidelines.com**
2. **Упатството треба да се ажурира еднаш на 5 години.**
3. **Предвидено е следно ажурирање до април 2015 година.**